

YEREL BASININ ETİK SORUNLARI

Nuray YILMAZ*

Öz

Giderek küçülen dünyada önem kazanan etiğin konusu, kısaca neyin doğru ve neyin yanlış olduğunun değerlendirilmesidir. Bu bağlamda basın etiği de günümüzde sık sık tartışılan konuların başında gelmektedir. Bu çalışmada yerel basının etik sorunları incelenmektedir. Yerel yönetimlerin denetlenmesi, yönetimle halk arasındaki ilişkinin sağlanması ve yerel kamuoyunun oluşturulması gibi işlevleri olan yerel basın, demokrasinin gelişmesi ve çok sesliliğin korunması açısından alternatif bir öneme sahiptir. Fakat ulusal basınla ilgili farklı bakış açılarına sahip araştırmaların aksine yerel basınla ilgili çalışmalar oldukça azdır. Bugün yerel basın birçok güçlüklerle karşı karşıya bulunmaktadır ve bu güçlüklerin başında ne yazık ki ekonomik sıkıntılar gelmektedir. Ekonomik sıkıntılar ise aynı zamanda etik sorunları da beraberinde getirmektedir. Bu makalenin amacı; yerel basının etik sorunlarını ortaya koymaktır. Bu nedenle ilk bölümde önce etik konusuna değinilmiş ve daha sonra basın etiği konusu kısaca ele alınmıştır. Çalışmada araştırma tekniği olarak literatür taraması yöntemi kullanılmış, konuyla ilgili araştırmalar değerlendirilmiş, özellikle etik, medya etiği, basın ve yerel basın alanındaki yazılı kaynaklar incelenerek derleme türünde nitel bir çalışma yapılmıştır. Sonuç olarak yerel basının ekonomik ve teknolojik sorunlarının yanı sıra etik sorunlarının da bulunduğu ve tüm bu sorunların yerel basının gereken öneme ve etkinliğe kavuşmasını engellediği saptanmıştır. Çalışmamızın son bölümünde ise yerel basının güçlenmesi için bazı öneriler getirilmiştir.

Anahtar sözcükler: Etik, basın etiği, yerel basın.

Abstract: Ethical Problems of Local Press

The subject of ethics, which is gaining importance in the gradually becoming smaller world, is about evaluating what is right or wrong. In this context, press ethic are frequently debated issues at the present day. In this study, ethical problems of local press are examined. Local press is important for the protection of multiple voices and also is important for the development of the democracy. Because it has functions such as the supervision of local governments, the management of the relationship between the public and local governments again and the creation of local public opinion. But there are lots of researchs which have different perspectives about national press, on the contrary, there is rather few researchs about local press. Today, local press has to face many difficulties and unfortunately at the beginning of this difficulty comes from the economic difficulties. Economic difficulties at the same time, bring with the ethical issues. The purpose of this article is to reveal ethical problems of the local press. Therefore, ethical issues are addressed in the first part and then press ethic is discussed briefly. This article is a qualitative study so literature search technique was used as the study method, research on this subject was evaluated and especially written sources about ethics, media ethics, press and local press was examined. As a result it was confirmed that; beside the

* Araş.Gör., İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, nuray.yilmaz@gmail.com.

economical and technical problems, local media also has the ethical problems as well and all these problems prevent the local press to have the efficiency and the importance that it needs. In the last part of our study there are some suggestions for strengthening the local press.

Key words: Ethic, press ethic, local press.

.....

GİRİŞ

Endüstri devrimiyle birlikte modern toplumlarda insan ilişkileri ve insanlar arası iletişimin boyutu da değişmiştir. Bunun bir sonucu olarak toplumsal yaşam içerisinde insan ilişkileri ile ilgili olan etik değerlerin yeniden üretilmesi söz konusu olmuştur. Etik değerler birçok alanda üzerinde tartışılan bir konudur. Bu alanlardan birisi de medyadır. Medya şüphesiz demokrasinin sağlıklı olarak işleyebilmesi için önemli bir organdır. Toplumun genelini etkileyebilme gücü nedeniyle medya kuruluşlarının etik ve ahlaksal açıdan doğru ve tutarlı davranmaları gerekmektedir. Bu çalışmanın konusu olan yerel basın, yaygın basına göre daha zayıf bir kurumsal yapıya sahip olmakla birlikte demokrasinin yerelden genele doğru güçlenip yaygınlaşması açısından önemlidir. Fakat yerel basının işlevini tam olarak yerine getirmesini engelleyen çok ciddi sorunları mevcuttur.

Kayacan'ın ifadesiyle yerel basının üç temel sorunu gözükmemektedir. Bunlardan birincisi ahlaki sorun, ikincisi ekonomik sorun, üçüncüsü ise makine ve teçhizat sorunudur (Kayacan, 1996: 412). Etik, ekonomik ve teknolojik bu sorunlar yerel basının gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir.

Bu çalışmanın amacı, etik konusuna basın açısından farklı bir bakış açısı ortaya koyabilmek, ayrıca yerel basının yaşadığı etik sorunlara ve bu sorunların nedenlerine dikkati çekebilmektir. Sonuçta; gerek yerel gerekse yaygın basındaki etik tartışmalar, mes-

leğin saygınlığının korunması ve geliştirilmesi açısından önemlidir.

Etik

Yerel basında yaşanan etik sorunların neler olduğuna geçmeden önce konunun daha iyi anlaşılabilmesi açısından 'etik' konusunun kavramsal açıklaması, kapsamının ortaya konulması ve basın etiği konusundan kısaca bahsedilmesi faydalı olacaktır.

Etik, felsefenin en temel konularından biridir. Çok basit tanımıyla, adalet ve eşitlik ile ilgili bir kavramdır. Küreselleşme ile birlikte etik kavramının yeniden doğduğunu söylemek mümkündür. Çünkü küreselleşme sonucu toplumların hem maddi hem manevi olarak birbirleriyle etkileşimleri etik meselelerin önemini artırmıştır.

İnal'a göre etik; insanların kurduğu bireysel ve toplumsal ilişkilerin temelini oluşturan değerleri, normları, kuralları, doğru-yanlış, ya da iyi-kötü gibi ahlaksal açıdan araştıran felsefe disiplini (İnal, 1996: 43). Fakat kimi düşünürler 'iyi' kavramının değerlendirilmesi açısından bakıldığında ahlakın sübjektif, kimileri ise objektif olduğunu savunmaktadır. Tarih boyunca değişik ahlak anlayışları gelişmiştir. 'İyi' kavramına farklı düşünürlerce zevk, haz, erdem, kolektif yarar vb... anlamlar yüklenmiştir. İyi'nin kültürden kültüre hatta insandan insana değişmesi bazı ahlak teorisyenlerini ahlakın tamamen sübjektif bir alan olduğu ve rasyonel standartlara indirgenemeyeceği iddiasına sürüklemiştir. Onlara göre her ahlaki eylem, kendi içe-

risinde nötrdür ve iyi-kötü gibi nitelikler taşımaz. Fakat ahlakın objektif olduğunu savunan teorisyenler ise; ahlaksal bir davranışın bizzat kendisinde, bizim yüklememizden bağımsız, iyi ve kötü niteliklerinin var olduğunu savunurlar. Bu iddiaya kanıt olarak; pratik aklın kendisinde mevcut olan bazı kurallara uymak durumunda kalmasını ve bunun tüm insanlarda aynı şekilde ortaya çıkmasını gösterirler. Yani hangi kültürde, hangi dünya görüşünde olursa olsun her insan ahlaklı davranmak için, akıl sahibi bir varlık olarak, kendi özünde bazı kurallara sahiptir (Ceylan, 2004: 81). Ancak etik, yalnızca bir insan için değil bütün insanlar için ya da bir topluluğun insanları için doğru sayılabilecek değer yargıları olduğu savını ileri sürmek ve bunu temellendirmek zorundadır (Keyman, 2002: 29).

Etik ve ahlak (moral), çoğu zaman birbirleriyle karıştırılan iki kavramdır. Fakat Latince 'mores'ten türemiş 'moral' terimi ile, Yunanca 'ethos'tan türemiş 'etik' terimi (Cengiz, 1998: 32) etimolojik açıdan bakıldığında 'töre', 'gelenek', 'alışkanlık', vb. benzer anlamlara sahip (Takış, 1998: 7) olmakla birlikte aslında aralarında ayırım söz konusudur.

Ahlak, insanın doğru ve yanlış, olumlu ve olumsuz, umursamazlık ve vicdan, iyi ve kötü olarak nitelendirdiğimiz davranışlarıyla ilgilidir. Etik ise, ahlak felsefesidir. Bir başka deyişle etik, doğru ve yanlış teorisi, ahlak ise onun pratiğidir. Ahlaki değil etik ilkelerden, etik değil ahlaki davranış tarzından söz etmek daha doğrudur. Ahlak, toplumsal yaşamda insan ilişkilerinin bir yansıması ve davranışlarının niteliğidir. Kültürel değerler ve ideallerle ilgili doğruları, yanlışları; bunlara uygun olarak nasıl davranılması gerektiğini ortaya koyar. Etik ise toplumsal yaşamda insan ilişkilerini biçimlendirmek için sürdürülen düşünsel etkinlik-

ler bütünüdür. Daha soyut kavramlara dayalı ve bu kavramlardan ne anlaşılması gerektiğini tanımlamaya çalışır. Ahlak felsefesi olarak etik, ahlaki davranışların eleştiri sürecini geliştirmek ve davranışlara yön vermek amacını içerir (Gökçeğöz, 2007; Türkmen, 2001). Aralarındaki en belirgin fark ise; ahlak yazılı olmayan kuralları içerirken etiğin belli alanlara ilişkin yazılı ve evrensel kurallarının olması gerekliliğidir.

Ahlak ve etik değerlerin hem toplumsal hem bireysel dayanakları söz konusudur. Hiçbir ahlak ve etik değer toplumdan ve bireyden bağımsız değildir. Bir toplumun kültürü, tarihi, sosyal ve ekonomik özellikleri, din ve diğer etkenleri ahlak ve etik değerleri biçimlendirirler. Ayrıca bu değerleri insanlar yaşatır ve geliştirir; bu açıdan da insana bağlıdır. Dolayısıyla ahlak ve etik değerler bireylerin yaşantılarında çok önemli bir yer tutmaktadır ve bireyler yaşantılarının büyük bir kısmını onlara göre düzenlemektedir (Ural, 1998: 47). Fakat en çok tartışılan konuların başında etik ilkelerin hangi ölçütlere göre geliştirileceği gelmektedir. Pehlivan'a göre; etik ilkelerin geliştirilmesinde genellikle; hakkaniyet ilkesi, insan hakları, faydacılık veya bireysellik ilkeleri temel alınmaktadır (Pehlivan, 1998: 23).

Etik değerlerin 'nesnellik' ve 'evrensellik' olmak üzere iki özelliği sürekli bir tartışma konusudur: Nesnellik açısından bakıldığında; etik değerler hem kişilerin öznel durumlarından hem de bireylerin uygulamalarından ve bireylerarası uzlaşılardan bağımsız olmalıdır. Evrensellik açısından ise; hiçbir bireysel çıkar ya da toplumsal amaç gözetmeksizin evrensel kurallara uymak biçiminde açıklanabilir (Cengiz, 1998: 39). Kısaca etik değerlerin hem herkes için geçerli olması hem de bireysellikten uzak olması beklenmektedir.

İnsanın olduğu her yerde etikten bahsedilebilir. Fakat bu konuda aşağıdaki gibi bir sınıflandırma yapmak da mümkündür:

-Bireysel Etik

-Toplumsal Etik (Çevre Etiği, Kamusal Alanda Etik)

-Mesleki Etik (Tıp Etiği, Medya Etiği, Siyaset Etiği, Hukuk Etiği, Kitle İletişiminde Etik, Bilimsel Etik, Sanat Etiği, Sporda Etik, Eğitimde Etik)

Bireysel etik daha çok kişilerin vicdanıyla ilişkilidir. Toplumsal etik, insanların toplum içinde yaşamaları sonucu oluşturdukları kültür, değer ve normlara ilişkindir. Toplum bireylerinin toplum içinde ne şekilde davranmaları gerektiğine yöneliktir.

Mesleki etik ise, belli bir meslek grubunun kendi meslekleri için oluşturduğu ve koruduğu, meslek üyelerini belli bir şekilde davranmaya zorlayan, kişisel eğilimleri sınırlayan, yetersiz ve ilkesiz üyeleri meslekten dışlayan, meslek içi rekabeti düzenleyen ve hizmet ideallerini korumayı hedefleyen mesleki ilkeler bütünü şeklinde tanımlanabilir(Becerikli, 2000: 25). Burada önemli olan tüm dünyada geçerli (evrensel) değerlerin ve normların belirlenmesi ve içeriklerinin genel kabul görececek bir şekilde tanımlanmasıdır. Meslek etik kurallarının en çok tartışıldığı alanlardan biri basın etiğidir. Basın etiği, bir toplumdaki bireylerin aynı sosyal ve kültürel çevre içerisinde birbirlerinden etkileşimleri sonucunda oluşan toplumsal ahlak kurallarına paralel olarak gelişmektedir.

Basın Etiği

Gazete ve dergi olarak süreli yayımlanan basılı yayınların bütünü, 'basın' olarak adlandırılmaktadır (Yüksel; Gürcan, 2001: 5). Bu alanda etikle ilgili tartışmalar ilk olarak basın özgürlüğü çerçevesinde 17.yy'da baş-

lamıştır. Daha sonra Endüstri Devrimi'nin getirdiği teknolojik yenilikler sonucu gazetelerin kazanmış olduğu toplumsal ve mesleki itibar, aynı zamanda bu araçların daha dikkatli kullanımını da gerekli kılmıştır ve basın alanında uygulanacak olan meslek ahlak ilkeleri konusu gündeme gelmeye başlamıştır (Özgen, 1998: 47). Yani; bu alanda yaşanan gelişmeler etik kural ve kurullara duyulan ihtiyacı ön plana çıkarmıştır. Basın etiğinin kapsamında temel olarak basının özgürlüğü, sorumlulukları, görev ve işlevleri yer almaktadır.

Basın Özgürlüğü: Basın özgürlüğü, anayasal bir hak olmanın ötesinde demokrasinin sağlıklı gelişimi ve devamı için gereklidir. Bu özgürlüğün amacı; doğru ve gerçek bilgileri kamuoyuna ulaştırmaktır fakat basının sahip olduğu bu özgürlük tartışmasız sınırsız değildir. Kişisel onur ve saygınlığa zarar verilmemesi, eleştiri yapılırken objektif sınırların aşılmaması gerekmektedir.

Basının Sorumlulukları: Basının öncelikle haberlerini yansıttığı topluma karşı ve kamu organlarına karşı yasalarla belirlenmiş sorumlulukları vardır. Basının topluma ve kamuya karşı sorumluluğu tüm sorumluluklarından önce gelmektedir. Ayrıca; halkı aydınlatmak, dürüst ve doğru habercilik yapmak, objektif olmak, haber kaynaklarına karşı duyarlı olmak, devleti ve içinde bulunduğu toplumu korumak, desteklemek anarşi ve kaosa yol açmamak gibi sorumlulukları bulunmaktadır(Bülbul, 2001: 37).

Basının Görevleri Ve İşlevleri: Bir basın organının öncelikli görevi kuşkusuz kamuoyu oluşturma ve kamuoyunu yansıtmaktır. Bunun dışında; haber vermek, bilgilendirmek, eğitmek, denetlemek, eleştirmek, eğlendirmek, dinlendirmek, yönetimle yönetilenler arasında köprü işlevi görmek, ilan ve

reklâmlarıyla ekonomik yaşama yardımcı olmak, uluslararası iletişimi sağlamak vb. basın görevleri arasında yer almaktadır (Bülbül, 2001: 39).

Daha önce de belirtildiği gibi basın etiğine ilişkin tartışmalar yukarıda sayılan bu ana başlıklar çevresinde oluşmaktadır. Rıdvan Bülbül'e göre basın etiği, aynı zamanda özgürlüğünü korumak ve sürdürmek için var olması gereken mesleksi bir yaklaşımdır (Bülbül, 2001: 36). Basın etiğinin temel ilgi alanı kısaca basın çalışanlarının mesleklerini yaparken uymaları gereken kurallardır. Fakat genel olarak mesleksi etik kuralları, yasalar tarafından bağlayıcı olmayan sadece mesleki uygulamalarla ilgili yükümlülük ve kuralları içeren bir özelliğe sahiptir. Kısaca etik kuralları zorlayıcı değildir, sadece rehberlik görevi görmektedirler. Keza basını engelleyici yasalar basın özgürlüğünün ötesinde demokrasinin işlerliğini de tartışılabilir kılmaktadır. Bu nedenle, basının toplumsal sorumluluklarını belirlemek amacıyla oluşturulacak kuralları mesleki anlamda engelleyici nitelikte olmaması gerekmektedir (Özgen, 1998: 62).

Basın etik kurallarının oluşturulma biçimlerinden biri Basın Şeref Divanları ya da Basın Konseyleri aracılığıyla belirli kuralları gazeteciler tarafından uygulanmasına çalışılmasıdır. Böylece basının kendi kendini denetlemesi yani özdenetim sistemi söz konusu olmakta ve devletin basına doğrudan müdahalede bulunmasının önüne geçilmiş olmaktadır. Türkiye'de, 1960 yılına kadar basının özdenetimi için herhangi bir kurumsal girişimde bulunulmamıştır. Bu gereksinimin giderilmesi amacıyla 24 Temmuz 1960'ta Basın Ahlak Yasası imzalanmış ve uygulamaları denetlemek için Basın Şeref Divanı kurulmuştur (Girgin, 2000: 202). Fakat maalesef bu girişim, Basın Şeref Divanı'nın çeşit-

li sebeplerden dolayı bir süre sonra etkisiz ve işlevsiz bir hale gelmesiyle birlikte başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Bu konudaki boşluğu doldurmak amacıyla 6 Şubat 1988 tarihinde Basın Konseyi kurulmuştur. *Basın Ahlak Yasası* adı altında saptanmış olan basın ahlakı kuralları, Basın Konseyi'nin kurulmasıyla, *Basın Meslek İlkeleri* olarak adlandırılmıştır. Fakat Basın Konseyi de yaptırım gücünü yasalardan almadığı için etkinlik açısından Basın Şeref Divanına yakın bir oluşum olarak değerlendirilebilir (Özgen, 2002: 199). Meslek örgütlerinin güçsüz hatta neredeyse etkisiz olmaları yaygın basında olduğu kadar yerel basında da etik sorunları beraberinde getirmektedir ve bu, mesleki örgütlerin güçsüz olduğu ülkelerde etik sorunların çözümü daha da güç olmaktadır (Gönenç, 2004: 230).

Yerel Basın'ın Etik Sorunları

Bülbül; "Bir yerleşim biriminde hazırlanıp basılan, dağıtımı sadece basıldığı yerde yapılan, o yerleşim biriminde olup bitenleri, önemli olayları, her türlü etkinlikleri, genel bilgileri; haber, diğer yazınsal türler, fotoğraf ve görüntüleri ile yansıtan" basını, yerel basın olarak tanımlamaktadır (Bülbül, 2001: 10).

Vural'a göre ise yerel basını; "sınırları dar ve tanımlanmış bir yöredeki bu yöre yalnızca bir şehir ya da birkaç komşu şehirden oluşan bir bölge olabilir- yöre halkını bilgilendirmeye (haberdar etmeye), eğitmeye, eğlendirmeye ve yöre kamuoyunun serbest oluşumunu sağlamaya yönelik yayıncılık faaliyeti içinde bulunan araçlar bütünü" olarak tanımlamak mümkündür (Vural, 2007: 4).

Yerel basını ulusal basından ayıran en temel fark, belirli bir coğrafyadaki insanlara yönelik olması ve o mekâna ilişkin bilgi gereksi-

nimini karşılayan bir iletişim aracı olmasıdır (Akçakoca, 2006: 17).

Kısaca yerel basın, yaygın basına göre daha dar bir hedef kitlesi olan, il, ilçe ve beldelerde günlük, haftalık ya da aylık yayınlanan ve çoğunlukla yayınlandığı bölgenin haberlerine yer veren basındır. Yerel gündemdeki konulara öncelik veren ve yerel sorunları ön planda tutan yerel basın, yayımlandığı yöredeki yerel kamuoyuna yönelik faaliyetler gerçekleştirmektedir. Dolayısıyla yerel basın bölgesel sorunlar üzerinde etkindir ve sorunların yerinde çözümü açısından da önemlidir.

Öncelikle kendi yaşadıkları kentteki sorunların çözülmesini arzu eden insanlar; bir sese, sözcüye, gözlemciye ve takipçiye gereksinim duymaktadır. Yerel basın bu gereksinimi karşılayan en önemli unsurlardan birisidir (Vural, 1998: 17) ve yayımlandığı yörede, bireylerin sorunlarını çözmelerine yardımcı olmak, bireyler arasındaki ilişkilerin olumlu yönde gelişmesini sağlamak, yerel düzeydeki kamuoyunun oluşmasına katkıda bulunmak gibi işlevleri yerine getirmektedir (Girgin, 2001: 141).

Yerel basının Türkiye'deki tarihsel gelişimine baktığımızda; yaygın basına benzer bir gelişim çizgisi izlediği görülmektedir. Osmanlı döneminde yayınlanan vilayet gazeteleri yerel basının ilk öncüleridir diyebiliriz. Vilayet gazetelerinin gelişmesindeki en önemli adım 1864'te 'Eyalet Sistemi'nin kaldırılarak yerine 'Vilayet Sistemi'nin getirilmesi ve bu doğrultuda her vilayette kendi ihtiyaçlarını karşılamak üzere bir basımevi-nin kurulmasının öngörülmesidir. Temel amacı valiliklerin kırtasiye gereksinimlerini karşılamak olan bu basımevlerinde, resmi yayınların yanı sıra özel kişilerin de yayın yapmaları ilkesi kabul edilmiştir. Böylece

vilayet gazetelerinin yayımı ve gelişiminin yolu açılmıştır. Osmanlı Devleti de vilayet gazetelerinin çıkarılmasını teşvik etmiştir. Bunun nedeni, hem toplumda giderek artan ayrılıkçı eğilimleri dengelemek hem de Avrupa'da sayıları sürekli artan Arapça süreli yayınların etkisini bastırmaktır. Bunun ilk örneği *Hadikat al-Ahbar* gazetesidir. Suriye'deki iç karışıklıkları bastırmak için görevlendirilen Fuat Paşa, 1860 yılında Beyrut'ta Türkçe-Arapça olarak *Hadikat al-Ahbar* gazetesini yayımlamış ve yerel yönetimin sözcüsü haline getirmiştir, böylece Türkçe-Arapça, ilk vilayet gazetesi yayımlanmıştır (Girgin, 2001: 85). Osmanlı döneminde devlet desteği ile başlatılan ve bugünkü yerel basının öncüleri sayılan vilayet gazeteleri daha sonraki dönemlerde 'Taşra Basını', 'Anadolu Basını' ya da 'Mahalli Basın' şeklinde adlandırılmıştır.

Osmanlı döneminde, özellikle İkinci Meşrutiyet'in ilanıyla beraber, yerel gazete sayısında belirgin bir artış olmuştur. Koloğlu'nun aktardığına göre (Koloğlu, 1994: 54);

1908'in başında tüm ülkede sayısı 120 olan gazete ve dergi yerine, Meşrutiyet'in ilk yedi ayında 730, yani 6 misli imtiyaz başvurusu yapılmıştır. Bu miktar, İstanbul için 7 mislidir. İmtiyaz başvurularındaki artış, ülkenin çeşitli bölgelerinde, kamuoyu oluşturma merkezleri yaratmıştır. İzmir-Aydın bölgesinde 110, Suriye-Lübnan bölgesinde 85, Selanik'te 57 başvuru bulunmaktadır.

Yerel basının, toplumsal konularda veya toplum için son derece önem taşıyan durumlarda bir seferberlik ilan etmek suretiyle halkı harekete geçirmek açısından son derece önemli bir özelliği bulunmaktadır (Kalendar, 1999: 59). Bu bağlamda kurtuluş savaşı sırasında halkın örgütlenmesi açısından

oldukça etkin bir rol oynayan yerel gazeteler; Cumhuriyet döneminde de inkılapların hayata geçirilmesinde önemli sorumluluklar yüklenmişlerdir.

Genel olarak görevleri ve işlevleri açısından baktığımızda; Çukurova Gazeteciler Cemiyetinin 1992 yılında düzenlediği Yerel Basın Kurultayı'nda hazırlanan Uzmanlık Komisyonu Raporlarında yerel basının üç temel görevi olduğu belirtilmektedir:

1. Kamu hizmetlerini sağlıklı ve doğru bir biçimde halka duyurmak için devlet-yurttaş işbirliği ilişkisini sağlamak ve devam ettirmek,
2. Yerel yönetimle yurttaş ilişkilerini düzenlemek ve yapılan hizmetleri kamu adına denetlemek,
3. Ulusal iradenin doğru ve isabetli tecessisi için demokrasi anlayışını yerleştirip kökleştirmek.

Bu doğrultuda yerel basının tıpkı yaygın basında olduğu gibi öncelikli görevi haber vermek ve bilgilendirmektir. Fakat bu görev doğrultusunda ağırlıklı olarak kendi yöresini dikkate almakta ve yöresinde gelişen olayları/sorunları hiçbir çıkar ve taraf gözetmeden, doğruluk ve geçerlilik ilkeleri çerçevesinde yöre halkına duyurmaktadır. İkinci olarak denetleme görevini gerçekleştiren yerel basın bu görevi yerine getirirken; yerel yönetimlerin uygulamaları ve bunlarla bağlantılı çeşitli konular hakkında yöre halkına haber ve bilgi vermekte, sorunlara çözümler üretilip üretilmediğini takip etmekte, uygulamalarda yanlışlıklar ya da eksiklikler varsa bunları halka duyurmakta aynı zamanda bunların düzeltilmesi için çaba göstermekte, yapılan icraatlarda halkın istek ve beklentilerinin dikkate alınıp alınmadığını da denetlemektedir. Üçüncü bağlamda ise yerel basın; oluşumunda önemli rol oynadığı kamu-

oyunun sesini yerel yönetime duyurmakta ve böylece yöre halkının beklentilerinin dikkate alınmasını sağlamaktadır. Yerel basının ayrıca yaygın basın gibi, eğitime ve eğlendirme görevini de yerine getirmektedir. Özellikle eğitime görevi kapsamında, yerel kültürlerin korunmasında ve sürdürülmesinde önemli katkıları bulunmaktadır (Bekiroğlu, 2006: 55-65). Yerel basın, işlevleri açısından yaygın basınla ortak özellikler göstermesinin yanı sıra ayrıca yaygın basının satırlarına konu etmediği birçok sorunu da gündeme taşımakla yükümlüdür (Akçakoca, 2006: 28). Tüm bu bilgilerden yerel basının, toplumsal bilincin oluşmasında ve demokrasinin tabandan tavana doğru gelişiminde etkin rol oynadığı sonucuna varılabilmektedir. Fakat sosyal, ekonomik ve teknolojik sorunlardan dolayı ülkemizde yerel basın Avrupa'daki kadar öneme ve etkinliğe sahip değildir.

Yerel basındaki sorunlara çalışmanın asıl konusu olan etik çerçevesinde bakıldığında ise; yaygın basınla benzer olan; haberlerde doğruluk ve dürüstlük ilkesinin ihlal edilmesi, kişi veya kuruluşları aşağılayan küçük düşüren ifadelerin kullanılması, araştırmaya fazla yer verilmeden tek taraflı haber yapılması, zanlıların suçlu ilan edilmesi ve haber kaynağına ilişkin etik sorunların dışında farklı etik problemlerin de yaşandığı görülmektedir. Yerel basındaki etik sorunlar açısından önemli olanları alt başlıklar halinde aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür:

Yaygın Basının Yerel Basın Karşı Tutumu

Yerel basının meslek etiğinde daha duyarlı olduğunu belirten Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Orhan Erinç, "yaygın medyanın, yerel basın organlarına destek olması bir yana, yıllardır Anadolu'ya özgü çıkardıkları bölge sayfalarıyla adeta köstek olduklarını" ifade etmektedir (Erinç, 2002). Yine

Nail Güreli'nin aktarımı konunun etik boyutunun ortaya konması açısından önemli bir örnektir (Güreli, 1997):

Birkaç yıl önce Diyarbakır'da bir grup müteşebbis bir araya geldi ve ofset baskılı kaliteli bir yerel gazete için kolları sıvadı. Gazete kısa zamanda halktan ilgi gördü ve 15 bin tiraja kadar yükseldi. Bunun üzerine bölge satışlarında sıkıntı yaşamaktan endişe eden büyük basın kuruluşları hemen Diyarbakır bölge ekleri vermeye başladı. Bu durum kısa süre sonra önemli bir çıkış yapan bu yerel gazetenin çok düşük tirajlara düşmesine sebep oldu.

Kısaca İstanbul merkezli gazeteler bölgesel ilaveler hazırlayarak yerel basının güçlenmesini engelleyici ve olumsuz bir tutum içerisine girmektedir. Oysa güçlü bir yerel basın çok sesliliğin güvencesidir fakat yaygın basının bu tavrı tekelleşmeye yol açarak çok sesliliği büyük ölçüde sınırlamaktadır.

Yerel Muhabirlerin Yaygın Basında Haber Kaynağı Olarak Kullanılması

Yerel basında çalışan pek çok gazeteci aynı zamanda yaygın basının da muhabirliğini yapmaktadır. Tabii ki bunda ekonomik kaygılar söz konusudur fakat yerel gazeteciler kendi kısıtlı imkânlarıyla topladıkları önemli yerel haberleri, yaygın basına vermekte ve bu haberler İstanbul merkezli gazetelerin bölge eklerinde yayımlanmaktadır. Burada iki açıdan etik sorun ortaya çıkmaktadır. Öncelikle her ne kadar temel neden ekonomik olsa da etik açısından bakıldığında haber, para ile alınıp satılan bir meta haline dönüşmektedir(İrvan, tarihsiz). İkincisi etik sorun ise; yerel basının önemi ve etkinliği asgari düzeye inmektedir. Bu durumda da yerel basının güçlenmek için göstermiş olduğu çabalarda sonuca ulaşamamaktadır.

Haber Hırsızlığı

Son dönemlerde yerel basında yaşanan en büyük etik sorunlarda birisi de haber hırsızlığıdır. Haber hırsızlığı, yerel gazetelerin özel ve büyük çabalarla hazırlayıp yayınladığı bir haberin, gerek yaygın basın gerekse diğer bir yerel basın organı tarafından izinsiz olarak alınıp kaynak belirtmeden yayınlanmasıdır.

Zonguldak'a bağlı Ereğli ilçesinde haftalık yayınlanan yerel Objektif gazetesinin 29 Temmuz 2004 tarihli nüshasında yayınlanan *Düzce Yolu 2005'te, Festival Başlıyor, Erdemir İlk 10'da* başlıklı haberlerde içerik olarak, Ereğli Demokrat gazetesinin haberlerinin noktası virgülüne kadar kopyalarına yer verilmiştir. Bunun üzerinde *Ereğli Demokrat Gazetesi* Basın Konseyine başvurarak şikâyetlerini belirtmişlerdir. Yayınları inceleyen Basın Konseyi Yüksek Kurulu (BKYYK), şikâyet konusu haberlerde, şikâyetçi Ereğli Demokrat gazetesinin özel çabalarla elde ettiği haberlerin, *Ereğli Objektif* gazetesini tarafından kendi ürünüymüş gibi yayımlandığının araştırmalar sonunda kesin olarak anlaşıldığı gerekçesiyle *Basın Meslek İlkeleri'nin* "Bir basın organının dağıtım süreci tamamlanmadan o basın organının özel çabalarla gerçekleştirdiği ürün, bir başka basın organı tarafından kendi ürünüymüş gibi kamuoyuna sunulamaz. Ajanslardan alınan özel ürünlerin kaynağının belirtilmesine özen gösterilir" içerikli 8. maddesinin ihlal edildiği sonucuna vararak, *Ereğli Objektif* gazetesinin 'kınanmasına' oybirliğiyle karar vermiştir (Basın Konseyi, Eylül 2004).

Basın etiği açısından başka gazetelerden yapılan alıntılarda muhabirler bu haberleri kendilerine mal etmekten kaçınmalı ve kaynak açıkça belirtilmelidir.

Devletin Tahsis Ettiği Resmi İlan Parasından Pay Alma Çabası

Genel olarak yerel basının en önemli finans kaynağı resmi ilan ve reklam gelirleridir. Resmi ilan ve reklamların eşit şekilde taksim edilmesinden kamu tüzel kişiliğine sahip bağımsız ve tarafsız bir kuruluş olan basın ilan kurumu sorumludur. Basın ilan kurumunun ise İstanbul'daki Genel Müdürlük hariç; Ankara, İstanbul, İzmir, Adana, Bursa, Konya, Gaziantep, Kayseri, Antalya, Trabzon, Eskişehir ve Kocaeli olmak üzere sadece 12 ilde şubesi bulunmaktadır. Bu şubelerin dışındaki illerde ilanların dağıtımını o yerin valiliklerine aittir (Basın İlan Kurumu, 2009).

Anadolu'da bazı matbaa sahipleri gazeteyi, matbaalarının yanında koruyucu bir şemsiye olarak görmekte ve bu yolla resmi ilan pastasından pay alma çabası içine girmektedir (Turan, 1996: 44). Bu da gerçek anlamda gazetecilik yapan yerel basına karşı etik bir sorundur. Dolayısıyla sadece resmi ilan almak için çıkartılan bu gazeteler ciddi şekilde denetlenip elenmelidir (Avrasya Gazete Radyo ve Televizyon Yayıncıları Birliği, tarihsiz).

İkinci etik sorun ise; yukarıda belirtilen 12 il dışında resmi ilan tahsisinin valiliklere verilmiş olması ve bunun sonucunda yerel gazetelerin varlıklarını koruyabilmek için o bölgenin önde gelenleri ile iyi geçinmek zorunda kalmalarından kaynaklanmaktadır. Bu da objektif olmak ve tarafsız yayın yapmak anlayışına gölge düşürmektedir.

Naylon Kadrolar

Yerel basındaki en önemli etik problemlerin başında fiilen gazetecilik yapmayan insanların gazetenin kadrosunda gösterilerek sarı basın kartı almalarının sağlanması ya da gazetede yazı yazmış gibi gösterilerek telif ücreti ödendiğinin beyan edilmesi ve bunun

gider hesabına işlenmesi (Girgin, 2001: 177) gelmektedir. Yerel gazetelerin kadrolarında çalışıyormuş gibi gösterilen bu insanlar hem gazeteci kimliğine büyük zarar vermekte hem de sarı basın kartının sağladığı olanaklardan yararlanarak haksız çıkar elde etmektedirler.

Yerel Basının Tehdit Ve Şantaj Unsuru Olarak Kullanılması

Tek bir bölgede, il ya da beldede yayın yapan yerel gazetelerin çalıştıkları alan yaygın basına göre daha küçük olduğundan muhatap oldukları sosyal ve ekonomik çevrelerle daha yakın ilişkiler yaşanmaktadır. Basının kitleler üzerindeki etkisi düşünüldüğünde, bu ilişkilerde basının etik değerleri göz ardı etmeden görevini ifa etmesi büyük önem taşımaktadır.

Basın Meslek İlkelerinin 3.maddesi kamusal bir görev olan gazeteciliğin ahlaka aykırı özel amaç ve çıkarlara alet edilemeyeceğinden bahsetmektedir. Fakat yaygın basında olduğu kadar yerel basında da bu tarz etik sorunların yaşandığı bilinmektedir.

Örneğin; Basın Konseyi 2004 yılında, reklam adı altında para talebini geri çevirmesi üzerine Polatlı Ziraat Odası Başkanı Muzaffer Türkoğlu'na karşı aleyhte yayın başlatan Polatlı Yeni Sakarya yerel gazetesi ve gazetenin genel yayın yönetmeni hakkında "Kınama" kararı almıştır (Basın Konseyi, Nisan 2004).

Yerel Basının Reklâm Aracı Olarak Kullanılması

Yerel basın, esnaf ve sanatkârların iş alanında tanınma ve rakiplerine karşı savunmada önemli bir araç olma özelliği taşımaktadır. Bu yerel sermaye sahiplerinin, kendi reklâmalarını yapmak amacıyla gazete çıkartmaları

na Anadolu'da sık sık rastlanmaktadır. Alım ve satımı çoğunlukla dar alanda icra edildiğinden, yerel gazetelerde yayımlanan reklâmlar da dar alan kitle bakımından önem taşımaktadır (Çağlayan, 1997: 102). Gazetecilik alanında profesyonel olmayan bu insanlar yerel basının saygınlığına hem mesleki hem etik anlamda gölge düşürmektedirler.

Yerel Basının Siyaset Ve Propaganda Aracı Olarak Kullanılması

Yerel gazeteler yayımlandıkları bölgenin siyasi arenasında önemli yer tutmaktadırlar. Yerel gazetelerin siyaset aracı olarak kullanılmasına en çok seçim dönemlerinde rastlanmaktadır. Bu dönemlerde Anadolu'da yayınlanmakta olan gazetelerin sayısında artış gözlemlenebilmektedir. Tabii ki siyasi kişiliklerin kendilerini halka tanıtmak için basını kullanmaları tarih boyunca olagelen bir durumdur fakat buradaki etik sorun bir iletişim, eğitim ve kültür aracı olması gerekirken yerel basının, özellikle seçim dönemlerinde buldukları kentlerdeki siyasi kişiliklerin propaganda aracına dönüşmesinden kaynaklanmaktadır. Bu gazetelerin asıl amacı yerel kamuoyunu bilgilendirmek değil, mensubu oldukları partiye lehinde kamuoyu oluşturmaktır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Yaygın basına göre topluma daha yakın bir konumda bulunan, bölgenin sorunlarını sürekli gündemde tutan, önemli konularda yerel kamuoyunun oluşturulması, halkın demokratik sisteme katılımının sağlanması ve halk adına yerel yönetimlerin denetlenmesinde rol oynayan yerel basının, bu işlevlerini tam olarak yerine getirebilmesi için öncelikle yaşana gelen etik sorunların önemini farkına varılması ve bunların çözüm yollarının aranması gerekmektedir.

Aslında yaşamın tüm alanlarında ve bütün meslek dallarında etik kuralların belirlenmesi, bunlara ilişkin kurulların bulunması ve işlevsel olması gerekmektedir. Kurulların etik kuralları sorgulama, düzeltme, değiştirme gücü olmalıdır. Fakat etik kurallar bir dayatma şeklinde de olmamalıdır. Daha ziyade insanları böyle bir sorumluluğun bilincine vardırarak önemlidir.

Hem yaygın hem yerel basındaki etik sorunların önüne geçilebilmesi için en önemli nokta meslek içi eğitim konusudur. Mesleki etik bilincinin oluşturulabilmesi ve yaygınlaşması için, ilgili meslek kuruluşlarının eğitilerek bu konudaki ilgi, bilgi ve bilinç düzeylerinin geliştirilmesi gerekmektedir.

Yerel medyanın güçlenmesi yoluyla, Türkiye'deki medya ortamının demokratikleşmesini hedefleyen BİA (Bağımsız İletişim Ağı)'nın, sürdürmüş olduğu eğitim çalışmaları bu anlamda oldukça önemlidir. 2000-2006 yılları arasında Türkiye'nin farklı illerinde toplam 34 eğitim çalışması yapılmıştır. BİA eğitim çalışmalarının öncelikli amacı 'politik ve etik olarak doğru ve sorumlu' bir medya/gazetecilik/habercilik anlayışının yerleştirilmesi olarak belirlenmiştir. Kısaca etik anlayışın yerleşmesi için basın çalışanlarının sorumluluk bilinci taşımalarının önemi vurgulanmaktadır.

Eğitim konusunda, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti (TGC)'nin Konrad Adenauer Vakfı ile birlikte 1997 yılında başlattığı ve yine Türkiye'nin çeşitli illerinde yapılan yerel basına yönelik meslek içi eğitim seminerlerine de değinmek gerekir. Bu seminerler adından da anlaşılacağı gibi basının önemli bir sorunu olan yetişmiş eleman ihtiyacını karşılamayı amaçlayan, yerel basın çalışanlarını gelişmelerden, meslek içi değişimlerden haberdar

etmek ve bilgilendirmek amacını güden meslek içi bir çalışmadır (Gürel, 1997: 9).

Sonuç olarak bu çalışmaya göre; yerel basının yaygın basından çok daha ciddi etik problemleri mevcuttur. Hatta bu problemlerin bir kısmı İstanbul basınının yerel gazetelere karşı tutumundan kaynaklanmaktadır. Oysaki yerel basınla yaygın basın her ne kadar temel olarak aynı işlevleri yerine getiriyor olsa da birbirine rakip değil, birbirlerinin tamamlayıcı unsurlarıdır. Yerel basın organları bölgelerde yaygın basının doldurması mümkün olmayan bir boşluğu tamamlamaktadır ve bu nedenle yaygın basının yerel basını tehdit olarak algılamamayı başarması gerekmektedir. Bu konuda medya patronları ve çalışanları bilinçlendirilmelidir. Yine yerel gazetelerin seçim dönemlerinde ya da siyasal gerginlin arttığı dönemlerde araç olarak kullanılması; bölge esnafının kendi reklamını yapmak amacıyla gazete çıkarması; gerçekte var olmayan kadrolar;

resmi ilan pastasından pay almak için kurulan gazeteler, yasal mevzuattaki ilgili düzenlemenin gözden geçirilmesiyle kısmen önlenabilir. Ayrıca bu konuyla ilgili denetim mekanizmaları da güçlendirilmelidir. Kısaca yerel basındaki etik sorunların çözümü konusunda hem etik kurullara hem de yasal düzenlemelere ihtiyaç duyulmaktadır.

Çalışmanın sonucunda da görüldüğü gibi yerel basının ekonomik ve teknolojik sorunlarının yanında birçok etik sorunu da mevcuttur. Bunların giderilmesi ve yerel basının hak ettiği etkinlik ve öneme kavuşması konusunda sadece yerel basın çalışanlarına değil, hem yerel sermaye sahiplerine hem de yaygın basın mensuplarına büyük görevler düşmektedir. Bu konuda hep birlikte büyük bir özveriyle çalışmak gerekmektedir çünkü demokrasinin ve çok sesliliğin korunması için yerel basının güçlü olması önemlidir.

KAYNAKLAR

- Akçakoca, O. (2006). Konya Yerel Basınının Yapısal ve İçerik Analizi İle Bir Yerel Basın Modeli Önerisi, Konya: Selçuk Üniversitesi SBE Gazetecilik Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi
- Atılğan, S.(1999). *Basın İşletmeciliği*, İstanbul: Beta Basım Yayım A.Ş
- Avrasya Gazete Radyo ve Televizyon Yayıncıları Birliği(Tarihsiz) "*Basın İlan Yasası Değişmeli*", (<http://www.agrt.net/ilanyasas%C4%B1.html>), Ekim 27, 2008
- Basın İlan Kurumu(2009). <http://www.bik.gov.tr/iletisim.htm>. Şubat 18, 2009.
- Basın Konseyi. 19 Eylül 2004 Pazar, Başka Gazetenin Haberlerini Kopyalayıp Yayınlayan Gazeteye Kınama, http://www.basinkonseyi.org.tr/lang_tr/decisions_detail.asp?decisionID=376. Ekim 27, 2008
- Basın Konseyi. 28 Nisan 2004 Çarşamba, Reklam Vermeyi Reddeden İşadammının Aleyhinde Yayın Başlatan Gazeteye Kınama, http://www.basinkonseyi.org.tr/lang_tr/decisions_detail.asp?decisionID=266. Ekim 27,2008

- Becerikli, S.Y.(2000). *Halkla İlişkiler ve Etik. AHİD Halkla İlişkiler Dergisi*, Sayı:8, Bahar : 24- 27
- Bekiroğlu O. (2006). *Yerel Kamuoyunun Oluşumunda Yerel Basının Rolü – Trabzon Örneğinde Bir Araştırma*, Konya: Selçuk Üniversitesi, SBE Gazetecilik Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi
- Bülbül, A.R.(2001). *İletişim ve Etik*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Bülbül, R.(2001). *Haberin Anatomisi ve Temel Yaklaşımlar*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, Yayın No:273
- Cengiz, E.(1998). *Törebilimde Değer ve Ölçüt Sorunu. Doğu Batı Düşünce Dergisi: Etik*, Yıl:1, Sayı:14, Ağustos-Eylül-Ekim, 32
- Ceylan, Y.(1998). *Din ve Ahlak. Doğu Batı Düşünce Dergisi: Etik*, Yıl:1, Sayı:14, Ağustos-Eylül-Ekim, 81
- Çağlayan F.(1997). *Yerel Medya Gözüyle Meslek İçi Eğitim, Yerel Gazetecilik, Televizyonculuk ve Radyoculukta Meslek İçi Eğitim: 24-25 Aralık 1997*, Adana. *Yerel Basın Eğitim Seminerleri Dizisi:3*, 102
- Erinç O. (2002). *Yerel Basın, Meslek Etiğinde Daha Duyarlı*, <http://eski.bianet.org/2002/09/30/13549.htm>, Ağustos 12, 2008
- Eryılmaz, T.(1999). *Gazeteci Kendine de Sormalı, Birikim, Aylık Sosyalist Kültür Dergisi*, İstanbul: Birikim Yayınları,
- Gezgin,S.(2006). *Yerel Basının Tarihsel Gelişimi ve Günümüzdeki Sorunları*, http://www.kenthaber.com/Arsiv/Haberler/2006/Mart/01/Haber_125045.aspx. Nisan 8, 2007,
- Gezgin, S.(2006). *Yerel Basının Sorunları*, İstanbul : İ.Ü. İletişim Fakültesi Doktora Ders Notları
- Girgin, A.(2001). *Türk Basın Tarihi'nde Yerel Gazetecilik*, İstanbul: İnkılap Kitabevi
- Girgin, A.(2000). *Yazılı Basında Haber ve Habercilik Etiği*, İstanbul: İnkılap Kitabevi
- Gökçeğöz, F.(Tarihsiz). *Polis Meslek Etiği Ve Uygulama Örnekleri*. <http://www.caginpolisi.com.tr/10/37-38-39.htm> . Kasım 27, 2008
- Gönenç, Ö.(2004). *Medya Dünyası*, İstanbul: İ.Ü. İletişim Fakültesi Yayınları
- Gürel, N.(1997). *Açılış Konuşmaları, Yerel Gazetecilik, Televizyonculuk ve Radyoculukta Meslek İçi Eğitim: 24-25 Aralık 1997*, Adana. *Yerel Basın Eğitim Seminerleri Dizisi:3*, 9-10.
- İnal, K. (1996). *Sosyalist Etik, Gelecek Dergisi*, C.1/3, Kasım- Aralık, 43
- İrvan S.(Tarihsiz). *Medya Etiği, Seminer Konuşmaları*, http://www.byegm.gov.tr/SEMINERLER/erzincan_v/erzincan-12.htm, Ekim 27,2008

- Kalender, A. (1999). Demokrasilerde Yerel Basının Önemi, Yerel Gazetecilikte Meslek için Eğitim, İstanbul: Erdini Basım ve Yayınevi, Yerel Basın Eğitim Seminerleri Dizisi:13
- Kayacan, İ. (1996). *Basınımızın Anadolu Cephesi*, Ankara: Ece Yayınları
- Keyman,F. (2002). Kapitalizm-Oryantalizm Ekseninde Küreselleşmeyi Anlamak:11 Eylül, Modernite, Kalkınma ve Öteki Sorunsalı. *Doğu Batı Düşünce Dergisi: Küreselleşme*, Yıl:5, Sayı:18, Şubat-Mart-Nisan, 29
- Koloğlu, O.(1994). *Osmanlı'dan Günümüze Türkiye'de Basın*, İstanbul: İletişim Yayınları
- Özgen, M. (2004). *Türkiye'deki Basının Gelişimi ve Sorunları*, İstanbul: İ.Ü.İletişim Fakültesi Yayınları
- Özgen, M. (1998). *Gazetecinin Etik Kimliği*, İstanbul: Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Yayınları: 53
- Özler, C., (1998). Yerel Basının Gözüyle Sorunlara Çözüm Önerileri, Yerel Gazetecilik, Televizyonculuk ve Radyoculukta Meslek İçi Eğitim: 29-30 Nisan 1998, İzmir. Yerel Basın Eğitim Seminerleri Dizisi:4, 76
- Pehlivan, İ. (1998). *Yönetmelik Mesleki Ve Örgütsel Etik*, İstanbul: Pegem Özel Eğitim Ve Hizmetleri Tic.Ltd.Şti.
- Takış, T.(1998). Etik, *Doğu Batı Düşünce Dergisi: Etik*, Yıl:1,Sayı:14,Ağustos-Eylül-Ekim, 7
- Turan E.(1996). Türkiye'de Yerel Gazeteciliğin Sorunları ve Küçükçekmece Örneği, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, SBE Gazetecilik Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi
- Türkmen, İ.(2001). Toplam Kalite Yönetiminde Etik, <http://www.mmo.org.tr/muhendismakina/arsiv/2001/agustos/tkyetik.htm>. Aralık 6, 2007
- Ural, Ş. (1998). Epistemolojik Açıdan Değerler ve Ahlak. *Doğu Batı Düşünce Dergisi: Etik*, Yıl:1, Sayı:14, Ağustos-Eylül-Ekim, 47
- Vural, A.M. (1998). Yerel Basının Kamuoyu Oluşturma Gücü, *Yerel Basında Arayışlar ve Antakya Duruşu*, Eskişehir :Anadolu Üniversitesi Yayınları
- Vural, A.M. (2007). Türkiye' de Yerel Basın, *Türkiye'de Yerel Basın*, Ed.Suat Gezgin., İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları
- Yüksel E., Gürcan H.İ(2001). *Habercinin El Rehberi, Soru ve Örneklerle Haber Toplama ve Yazma Kural ve Teknikleri*, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları, No: 1263